

TÁRCZA.

Magyar akademia.

Folyó hó 13-dikán a nyelv- és széptudományi osztálynak gr. Desseffy Emil elnöke alatt megtartott ülését egy kitünő értekezés töltötte ki: Toldy Ferencz r. tagé „Szent Margit ó-magyar legendájáról”, melyet a tudós értekező épen most rendez, harmadik kiadásban, sajtó alá. (Az első kiadást Pray, a másodikat Vajda Sámuel rendezte.)

Bevezetésképen elősorolá értekező Sz. Margit életírónak lehetőleg teljes jegyzékét, melyből csak annyit említünk meg, hogy az első életrajz latinul, egy magyartól, Bossányi Bertóttól származik, ki azt 1277-ben, hat évvel Margit halála után írta, a példás életü királyleány szentségesítését ajánlva. (Sz. Margit, IV. Béla király leánya, 1271-ben febr. 15-dikén halt meg 29 éves korában.)

Magára az ó-magyar legendára térvén, előadja — mindenütt a legbiztosabbs alaposabbfölvilágosításokkal — e legenda történetét, kimutatja forrását, meghatározza iratása korát, fejtegeti nyelve mivoltát, s kiemeli történelmi, különösen irodalomtörténeti értékét is.

Az ó-magyar Margit-legendá szerzője ismeretlen. Alkalmassint egy dőme-szerzetbeli lesz a Nyulak- vagy Boldogasszony-szigete kolostorából, — a Margit-szigetét eredetileg Nyulak, utóbb Boldogasszony-szigetének nevezték — s bizonyos, hogy a magyar legendás azt a Bossányi-féle latin legenda alapján készítette, sőt fordította, (mint már Révai helyesen megjegyezte,) még pedig 1306. körül, midőn Róbert Károly király a szentségesítés elejtett ügyét ismét fölvevén, ujlag sürgette a pápánál Margitnak szentté avatását. Emagyar legenda, mint kolostori olvasó-könyv, idők folytával sokszori módosításon ment keresztül, s egyik átnyelvezett másolata azcn papiros kodex, mely 1520. táján készült s

most a nemzeti muzeum birtokában van. Bizonyítják ezt a régi szerkezetbe csuszott későbbi toldások, magyarázatok s az elavult szókna újakkal fölcserélése. Ezt a kodext a Margit-szigetről a mohácsi vész után 1526-ban Nagy-Szombatba szállították, innen 1617-ben Pozsonba a Klarisszákhöz, s ezektől került valahogy 1760. körül Pray, Praytól gr. Viczay, gr. Viczaytól Jankovich Miklós birtokába, ki végre a nemzeti muzeumnak adta.

Történelmi tekintetben mily nagy becse van e legendának, könnyü megítélnünk, ha fontolóra vesszük, hogy a benne találtat adatokból Béla és Ottokár, Béla és István háboruskodására, az egyházi állapotokra, nevezetesen arra is, hogy papjaink akkoriban többnyire házások voltak, a birtokviszonyokra, Budapest topographiájára nézve érdekes következtetéseket vonhatunk. Talál benne a műtörténész is beces adatokat, képek-ről, szoborművekről stb. (Margit házi oltára még most is megvan, magán-tulajdonképen, s óhajtanó volna, hogy a nemzeti muzeum birtokába jöjjen.) Sőt találni benne irodalomtörténeti adatokat is, mert meggyőződünk belőle, hogy akkoriban számos legenda és egyéb ájtatos olvasmány (a zsoltárok, evangelium, passio stb.) megvolt magyarul a klostrok könyvtáraiban.

Légvégül értekező magát Sz. Margitot s mint író mutató be. Kilencz könyvet írt a keresztény alázatoságról, hihetőleg latinul, de tán — apacza-társai számára — magyarul is. A munka olasz fordításban maradt fenn, egy kötetben, mely a bécsi császári könyvtár tulajdona. Reméljük, ezen érdekes munka is be lesz mutatva az akademiának.

Ezen, az összes hallgatóság figyelmét nagyon lekött előadás után Rómer Flóris lev. tag megjegyzé, hogy a martynczi templomban (Vas megyében) megvan Sz. Margit egy arcképe 1392-ből. Óhajtanó volna hű másolatban birni.

Ezután felolvasá a titkár gr. Pálffy Mór kir. helytartó ő nnga iratát, melyben tudatja az akademiával, hogy Ó Felsége f. évi febr. 20-án gr. Desseffy

Emilnek az akademia elnökévé, s b. E ö t v ö s Józsefnek másodelnökévé történt megválasztatását legkegyelmesebben helybenhagyni méltóztatott.

A jövő hétfői ülés összes ülésel fog kezdődni, melyben először is a Teleki-féle szomorujátéki pályázat eredményéről fog a jelentés fölolvastatni. Ezután a bölcsészeti, törvénytudományi és történelmi osztályok ülése lesz, melyre több előadás van följánlva, de még egy sem végleg megállapítva. Megjegyezzük egyszerűsmind, hogy a jövő hétfői ülés lesz az akademia utolsó ülése a mostani szállásán. (M. S.)

Napi ujdonságok.

— Kimutatás. A máramarosi, inséggel küzdő lakosok felségelésére ismét következő könyör-adományok folytak be az alólirt megyei inséges bizottmányhoz:

Gróf Pálffy Mór Magyarország királyi helytartója ő nagyméltóságától	50 ft — kr.
H a a s Mihály szathmári püspök ő nagyméltóságától	40 „ — „
Steinberger Albert kálmándi plébánostól	3 „ — „
Temesvár sz. kir. város tanácsától	19 „ 80 „
Torontálmegeye Hajdusitz községétől	20 „ — „
Luczenbacher Pál urtól	17 „ — „
Herczeg Batthyányi Fülöp ő nagyméltóságától	500 „ — „
Veszprémmegye deveseri közép-járásából	4 „ 95 „
F. C. L. miskolczi lakostól	2 „ — „

összesen : 656 ft 15 kr,
 ehhez adva az eddig bejött könyöradományt 938 „ 33 „

tészen az eddigi adakozás 1595 ft 8kr,

miért a nagylelkü adakozóknak a szenvedő emberiség nevében hálás köszönetét nyilvánítja

Marmaros-Szigeten, mart. 13-án 1865.

A megyei központi inséges bizottmány.

* Lembergől írják a „B.”-nek: A „Lemb. Ztg.” megkezdte a még működő haditörvényszékek febr. havában hozott ítéleteinek közlését. Ez ítéletek száma egyelőre nagynak látszik, azonban tekintetbe kell venni, hogy köztük számos a fölmentésre szóló, s nem kevesebb mint 70 a stanislai kerület néhány községének pórlakosai ellen szól, a kik volt földesuraikkal vélt jogaik iránt keveredtek villongásba s igényeiket összecsődülések és nyilt ellenszegülés által gondolták támogatandónak. Ezek nélkül a stanislai haditörvényszéknek a mult hóban már alig lett volna teendője. A lembergi nemesség részéről folyvást növekvő közeledés mutatkozik a kormány-körökhöz. E közeledés egyik jelensége az is, hogy a farsang végén a helytartónál adott tánczestélyen a teljes báli öltözékben megjelent számos előkelő hölgy már nem vonakodott a helytartói épület négy fala közt kecséiket a legvidorabb tánczban tündököltetni.

* A prágai tűz vészről, mely tegnap táviratilag jelentetett, a „Tagesb. v. Böhmen” következő részleteket közöl: Ma (f. hó 16-kán), reggeli 4 órakor a pályaudvarbeli éji őr tűz támadását pillantá meg az indóház egyik főműhelyében. A tűz csakhamar jelentékeny mérvben terjedt, daczára, hogy a segély mindjárt kéznél volt. Az egész épület leégett, s az égő zsarátnok alatt hét mozdony semmisült meg. A tűz még az nap estve sem volt végkép elfojtva. A kár igen tetemes. Az illető helyiségben elébb száznál több munkás foglalkozott. Most kétszáz egyén dolgozik az omladék eltakarításával. A tűz támadásának indoka nem tudatik.

Az államvaspályatársaság igazgatóságának értesítése szerint 8 mozdony sérült meg, azonban nem jelentékenyen. Ennél fogva a kár sem fog oly tetemesnek kifünni.

* A nemzeti színház igazgatója — hall-